

KINH TẾ - CHÍNH TRỊ

SỰ PHÁT TRIỂN CỦA NỀN KINH TẾ TRUNG QUỐC VÀ MỐI LIÊN HỆ CHẶT CHẼ VỚI NỀN KINH TẾ KHU VỰC VÀ THẾ GIỚI

TÊ KIẾN QUỐC*

1. Sự phát triển nhanh chóng và liên tục của nền kinh tế Trung Quốc trong 26 năm qua

(1) Từ khi tiến hành cải cách mở cửa vào năm 1978 đến nay, nền kinh tế Trung Quốc đã tăng trưởng nhanh chóng và liên tục trong 26 năm liền với tốc độ tăng bình quân hàng năm là 9,4%, trở thành kỳ tích mới trong lịch sử tăng trưởng của nền kinh tế thế giới. Bận bề trên thế giới theo dõi sự phát triển của nền kinh tế Trung Quốc càng ngày càng nhiều, những người thích nghiên cứu các vấn đề về kinh tế Trung Quốc cũng ngày càng gia tăng. Bước vào thế kỷ mới, nền kinh tế Trung Quốc vững bước đi vào một thời kỳ mới tăng trưởng nhanh chóng, trong đó, năm 2003 GDP của Trung Quốc tăng 9,1%, đạt khoảng 1400 tỷ đôla Mỹ, năm 2004 tốc độ tăng trưởng lên tới 9,5%, đạt khoảng 1650 tỷ đôla. Đặc biệt là năm 2004 nông nghiệp của Trung Quốc được mùa, tổng sản lượng lương thực đạt 469,5 triệu tấn, tăng 9% so với năm 2003,

đã xoay chuyển được tình hình sản lượng lương thực từ năm 1999 liên tục 5 năm giảm xuống.

(2) Qua 26 năm phát triển kinh tế, Trung Quốc đã bước vào giai đoạn xây dựng toàn diện xã hội khá giả. Điều đó được thể hiện ở mấy phương diện như sau: *Một là* GDP bình quân đầu người gia tăng theo từng năm, năm 1980 mới chỉ đạt con số khiêm tốn là 300 đôla, năm 2003 đạt 1000 đôla, còn năm 2004 thì đã vượt qua 1200 đôla. *Hai là* mức sống của nhân dân được cải thiện rõ rệt. Dân số nghèo khổ ở nông thôn vào năm 1980 là 250 triệu người, bây giờ đã giảm xuống còn chưa đến 30 triệu. Năm 2004, thu nhập thuần của nông dân đạt khoảng 3000 nhân dân tệ (NDT), thu nhập có thể chi phối của cư dân thành thị đạt trên 9400 NDT.

* Đại sứ đặc mệnh toàn quyền nước CHND Trung Hoa tại nước Cộng hoà XHCN Việt Nam.

(3) Từ khi tiến hành cải cách mở cửa đến nay, song song với sự tăng trưởng nhanh của GDP, tổng lượng kinh tế Trung Quốc đã vươn lên vị trí thứ 6 trên thế giới. Sản lượng của gần 20 loại sản phẩm công nghiệp và nông nghiệp như gang thép, than đá, sợi hoá chất, xi-măng, ti-vi, tổng đài điều khiển bằng kỹ thuật số, phân bón hoá học, ngũ cốc, các loại thịt, bông, thủy sản và hoa quả v.v. đều đứng đầu thế giới.

Hiện nay, Trung Quốc đã bước đầu hình thành và đang không ngừng hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường XHCN. Kinh tế công hữu tiếp tục lớn mạnh, kinh tế phi công hữu như kinh tế cá thể, kinh tế tư doanh phát triển nhanh chóng. Trung Quốc đang tiếp tục hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường XHCN, xây dựng và thực hiện quan niệm phát triển khoa học, xây dựng toàn diện xã hội khá giả và hài hoà, từ đó đặt ra cơ sở vững chắc hơn cho sự phát triển bền vững của nền kinh tế.

2. Một vài vấn đề tồn tại hiện nay trong sự phát triển của nền kinh tế Trung Quốc

- Nên nhìn nhận như thế nào về sự tăng trưởng của tổng lượng kinh tế Trung Quốc

Trong khi nghiên cứu nền kinh tế Trung Quốc, không những nên nhìn thấy sự tăng trưởng nhanh chóng của tổng lượng kinh tế Trung Quốc, mà còn phải nhìn nhận các mặt yếu kém cũng như các vấn đề tồn tại trong sự phát triển của nền kinh tế. Tôi sẽ phân tích từ ba phương diện như sau: *Một là*, Trung Quốc dân số đông, cơ sở mỏng yếu. Dân số Trung Quốc chiếm 20% dân số thế giới, GDP bình quân đầu người năm 2004 mới

chỉ là 1200 đôla, vẫn xếp thứ 110 trên thế giới. Trong bảng xếp hạng sức cạnh tranh quốc tế do Học viện phát triển và quản lý quốc tế (The International Institute for Management Development) ở Lauanne, Thụy Sĩ công bố vào năm 2004, Trung Quốc chỉ đứng thứ 24. *Hai là*, tuy Trung Quốc đã bước vào giai đoạn xây dựng xã hội khá giả, nhưng mức khá giả đạt được vẫn ở trình độ thấp, không toàn diện, phát triển không cân đối. Sức sản xuất, khoa học công nghệ và ngành giáo dục của Trung Quốc tương đối lạc hậu, trong quá trình phát triển kinh tế xã hội vẫn tồn tại nhiều vấn đề bức xúc cần phải giải quyết, còn phải tiếp tục phấn đấu gian khổ trong một thời gian dài mới thực hiện được mục tiêu chiến lược về phát triển kinh tế xã hội. *Ba là*, trong khi sự phát triển nhanh chóng của nền kinh tế Trung Quốc đã tạo sự đảm bảo cần thiết về vật chất cho sự phát triển của Trung Quốc, đồng thời cũng khiến cho vấn đề tồn tại là sự phát triển xã hội chậm trễ ngày càng nổi cộm lên, và từ đó nảy sinh rất nhiều vấn đề như khoảng cách chênh lệch thu nhập quá lớn, khoảng cách giàu nghèo ngày càng mở rộng, ô nhiễm môi trường v.v. Vì vậy, Trung Quốc đã nêu ra nên xác lập và thực hiện quan niệm về phát triển khoa học, xây dựng xã hội hài hoà, ra sức đẩy mạnh chiến lược phát triển kinh tế xã hội một cách hài hoà và toàn diện.

- Nên nhìn nhận như thế nào chiến lược điều tiết vĩ mô mà những năm gần đây Chính phủ Trung Quốc đang thực thi

Mấy năm gần đây, nhằm vào các vấn đề gặp phải trong khi vận hành kinh tế, Chính phủ Trung Quốc đã tăng cường

công tác điều tiết vĩ mô nền kinh tế để đảm bảo kinh tế phát triển một cách ổn định và nhanh chóng, điều này làm cho những người bên ngoài nghi ngờ rằng có phải là nền kinh tế Trung Quốc đã “quá nóng”. Thực ra, Chính phủ Trung Quốc đưa ra quyết sách về tăng cường điều tiết vĩ mô chủ yếu là vì hai nguyên nhân như sau: *Một là*, trong quá trình dài phát triển kinh tế đã để lại một số mâu thuẫn trong tầng sâu, cơ cấu kinh tế không hợp lý, trình độ kỹ thuật ngành nghề thấp, ngành dịch vụ phát triển chậm trễ, tỷ lệ đầu tư liên tiếp quá cao, tỷ lệ tiêu thụ quá thấp, phương thức tăng trưởng kinh tế thấp và nghiêng về chú trọng quy mô, nguồn tài nguyên hạn hẹp và sức ép đối với môi trường ngày một gia tăng. Các vấn đề nói trên nếu không được xử lý thoả đáng, sẽ ảnh hưởng ở mức độ nhất định tới sự phát triển của nền kinh tế Trung Quốc. *Hai là*, trong khi vận hành kinh tế, Trung Quốc cũng nảy sinh một số vấn đề mới như đầu tư tài sản cố định tăng quá nhanh, cơ cấu đầu tư không hợp lý, vay tín dụng tiền tệ tăng vọt, giá cả các sản phẩm mang tính cơ sở như nguyên vật liệu chính, vật tư năng lượng leo thang, quan hệ cung cầu lương thực trở nên căng thẳng, than đá, điện, dầu lửa thiếu thốn, vận chuyển vật tư cũng trở nên khó khăn hơn. Để giải quyết các vấn đề nói trên, Chính phủ Trung Quốc đã mạnh dạn tăng cường điều tiết vĩ mô, áp dụng một cách tổng hợp các biện pháp kinh tế, luật pháp và hành chính cần thiết, từ đó giải quyết được một số vấn đề nổi cộm với mức độ khác nhau trong khi vận hành kinh tế, tăng cường được những khâu yếu kém, tránh được các vấn đề mang tính cục bộ trở thành vấn đề

mang tính toàn cục. Việc Chính phủ Trung Quốc tiếp tục tăng cường điều tiết vĩ mô sẽ không gây ảnh hưởng đối với sự phát triển nhanh và liên tục của nền kinh tế Trung Quốc. Đó là vì bản thân Trung Quốc đã là một thị trường lớn nhất thế giới, tiềm năng cung cầu ở nội bộ đã rất rộng lớn, nền kinh tế Trung Quốc không những không có vấn đề “quá nóng”, mà còn sẽ tiếp tục giữ được tốc độ tăng trưởng cao và liên tục trong vòng 15 năm tới.

- Về chính sách tài chính và chính sách tiền tệ lành mạnh

Từ năm 1998 trở lại đây, nhằm ứng phó với cuộc khủng hoảng tài chính châu Á cũng như đáp ứng nhu cầu phát triển của nền kinh tế Trung Quốc, Chính phủ Trung Quốc đã thi hành chính sách tài chính tích cực, làm cho nền kinh tế Trung Quốc “hạ cánh mềm”. Căn cứ vào các tình huống mới trong nền kinh tế Trung Quốc hiện nay, Chính phủ Trung Quốc tuyên bố, năm nay sẽ thi hành chính sách tài chính lành mạnh với bốn nội dung chính như sau: *Một là*, kiểm soát số hụt ngân sách, tỷ trọng của thâm hụt ngân sách trong GDP sẽ tiếp tục giảm xuống, số hụt ngân sách của năm nay sẽ giảm 19,8 tỷ NDT so với năm ngoái; *Hai là*, điều chỉnh phương hướng đầu tư của công trái nhà nước cũng như cơ cấu chi tiêu ngân sách, dành khoản tiền nhiều hơn vào các khâu yếu kém như nông nghiệp, khoa học, giáo dục, văn hoá, y tế, hệ thống đảm bảo xã hội v.v. *Ba là*, thúc đẩy cải cách chế độ thu thuế và lệ phí ở nông thôn, tiếp tục hoàn thiện cơ chế hoàn thuế sau khi xuất khẩu và các cuộc cải cách về phương diện khác; *Bốn là*, tăng thu giảm chi, bảo đảm chắc

chấn sự tăng trưởng ổn định của ngân sách, đồng thời kiểm soát nghiêm ngặt các khoản chi tiêu.

Những năm gần đây, vấn đề đồng Nhân dân tệ có tăng giá hay không đã được cộng đồng quốc tế quan tâm rộng rãi, thậm chí có một số ít nước còn đòi Chính phủ Trung Quốc tăng giá đồng Nhân dân tệ. Xuất phát từ thực tế mà nói, Trung Quốc thực hiện chính sách tiền tệ lành mạnh, duy trì sự ổn định của giá trị đồng Nhân dân tệ là có lợi cho sự phát triển của nền kinh tế Trung Quốc, cũng có lợi cho sự ổn định của nền kinh tế khu vực và thế giới. Vì vậy, Chính phủ Trung Quốc sẽ tiếp tục tăng cường và cải tiến điều tiết tài chính, kiểm soát một cách hợp lý tổng lượng vay tín dụng tiền tệ, cố gắng hoàn thiện cơ cấu vay tín dụng, đảm bảo sự ổn định cơ bản của đồng Nhân dân tệ ở mức hợp lý cân bằng, tránh xảy ra lạm phát, bảo đảm sự ổn định cơ bản của giá cả hàng hoá, và mục đích cuối cùng là nhằm tạo ra môi trường tài chính tiền tệ lành mạnh cho sự tăng trưởng kinh tế, thúc đẩy nền kinh tế tăng trưởng nhanh và ổn định.

3. Mối liên hệ giữa nền kinh tế Trung Quốc với nền kinh tế khu vực và thế giới ngày càng sâu sắc

Nền kinh tế Trung Quốc thực hiện được tăng trưởng nhanh là vì công cuộc cải cách mở cửa không ngừng đi vào chiều sâu và tham gia vào vòng tuần hoàn của nền kinh tế khu vực và thế giới. Không có cải cách mở cửa, không có sự liên hệ chặt chẽ với nền kinh tế khu vực và thế giới, thì không có được thành tựu to lớn của nền kinh tế Trung Quốc. Đồng thời, sự phát triển của nền kinh tế Trung

Quốc cũng có tác dụng thúc đẩy đối với sự phát triển của nền kinh tế khu vực và thế giới.

- Về lĩnh vực đầu tư, tính đến cuối năm 2004, Trung Quốc đã thu hút vốn cam kết ngoài đại lục với con số là hơn 1096 tỷ đôla, trong đó vốn đã thực hiện đạt hơn 562 tỷ đôla. Riêng năm 2004, vốn cam kết ngoài đại lục đầu tư vào Trung Quốc đạt hơn 153 tỷ đôla, trong đó vốn đầu tư trực tiếp (FDI) đã thực hiện là hơn 60 tỷ đôla, tăng 13,3% so với năm trước. Đồng thời, Trung Quốc đã đầu tư ra nước ngoài khoảng 40 tỷ đôla, và sau này sẽ tiếp tục tăng cường quy mô và cường độ đầu tư ra nước ngoài.

- Về lĩnh vực thương mại, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của Trung Quốc năm 1978 mới chỉ đạt con số khiêm tốn là 20,6 tỷ đôla, thì đến năm 2004 đã tăng vọt lên hơn 1154 tỷ đôla, trong đó kim ngạch xuất khẩu là hơn 593 tỷ đôla, tăng hơn 35%; kim ngạch nhập khẩu hơn 561 tỷ đôla, tăng 36%. Đặc biệt là Liên minh châu Âu trở thành bạn hàng lớn nhất của Trung Quốc, kim ngạch buôn bán hai chiều đạt hơn 177 tỷ đôla, tăng hơn 33%; còn Mỹ là bạn hàng lớn thứ hai với kim ngạch buôn bán hai chiều là hơn 169 tỷ đôla, tăng hơn 34%; tiếp theo là Nhật Bản với kim ngạch buôn bán hai chiều đạt hơn 167 tỷ đôla, tăng hơn 25%. Với tổng kim ngạch xuất nhập khẩu lớn như vậy, Trung Quốc đã vượt qua Nhật Bản trở thành nước đứng thứ ba trên thế giới về mậu dịch, chỉ đứng sau Mỹ và Đức.

- Về phương diện lôi kéo kinh tế khu vực và thế giới tăng trưởng, sự phát triển của nền kinh tế Trung Quốc đã tạo ra

thời cơ tốt đẹp cho sự phát triển của nền kinh tế khu vực và thế giới. Không ít nhà kinh tế học cho rằng, những năm gần đây, tiếp theo Mỹ, Trung Quốc đã trở thành một đầu tàu lôi kéo kinh tế thế giới phát triển. Theo thống kê chưa đầy đủ, 10 năm trở lại đây, việc Mỹ nhập khẩu hàng hoá Trung Quốc đã giúp người tiêu dùng của Mỹ tiết kiệm được hàng trăm tỷ đôla. Trung Quốc dùng ngoại hối kiếm được bằng xuất khẩu hàng hoá sang Mỹ để mua công trái nhà nước Mỹ với khối lượng lớn cũng phát huy tác dụng nhất định đối với sự tăng trưởng của nền kinh tế Mỹ. Năm ngoái nền kinh tế Nhật Bản khôi phục trở lại cũng có quan hệ trực tiếp với sự xuất khẩu hàng hoá của Nhật Bản sang Trung Quốc tăng vọt. Vì vậy, có nhà kinh tế học cho rằng, tỷ lệ đóng góp của sự tăng trưởng nền kinh tế Trung Quốc đối với sự tăng trưởng nền kinh tế toàn cầu vào năm 2004 đã đạt hơn 18%, về phương diện thương mại thì tỷ lệ đóng góp ấy đã vượt qua 16%. Năm ngoái Trung Quốc đã hình thành thị trường nhập khẩu lớn với kim ngạch là hơn 560 tỷ đôla, và với du khách Trung Quốc ra nước ngoài gần 30 triệu. Trung Quốc đã tạo ra cơ hội làm ăn rộng lớn cho các nước trên thế giới nhất là các nước xung quanh.

- Về phương diện hội nhập kinh tế khu vực, sau khi ký kết "Hiệp định khung hợp tác kinh tế toàn diện Trung Quốc - ASEAN" vào tháng 11 năm 2002, ngày 1-1-2004, khu mậu dịch tự do Trung Quốc-ASEAN chính thức khởi động, tháng 11 năm ngoái Trung Quốc lại ký kết với ASEAN "Thoả thuận về mậu dịch

hàng hoá" và "Thoả thuận về cơ chế giải quyết tranh chấp" của khu mậu dịch tự do Trung Quốc-ASEAN. Hàng loạt động thái mang tính chiến lược nói trên đã thể hiện đầy đủ thái độ tích cực tham gia nhất thể hoá kinh tế khu vực của phía Trung Quốc. Điều đáng mừng là, từ khi khởi động tiến trình xây dựng khu mậu dịch tự do Trung Quốc-ASEAN, đầu tư hai chiều giữa Trung Quốc với ASEAN liên tiếp gia tăng, quy mô mậu dịch cũng tăng trưởng nhanh chóng, trong đó, mậu dịch về nông sản trong Chương trình thu hoạch sớm có tốc độ tăng trưởng nhanh nhất. Năm ngoái hai bên đã tổ chức thành công Hội chợ triển lãm Trung Quốc-ASEAN lần thứ nhất tại Nam Ninh, Quảng Tây, đã và sẽ tiếp tục tạo ra môi trường cùng có lợi và cùng thắng để cho hai bên mở rộng hợp tác kinh tế thương mại. Đồng thời, quan hệ kinh tế thương mại giữa Trung Quốc và ASEAN cũng giành được tiến triển mang tính đột phá, năm 2004 kim ngạch buôn bán hai chiều đạt khoảng 106 tỷ đôla, trong đó các nước ASEAN xuất khẩu sang Trung Quốc đạt khoảng 63 tỷ đôla, nhập khẩu từ Trung Quốc khoảng 43 tỷ đôla. Có thể dự kiến rằng, qua sự cố gắng chung của Trung Quốc và ASEAN, một khu mậu dịch tự do lớn nhất thế giới với 1,8 tỷ dân sẽ sớm được hình thành.

Tôi tin rằng, song song với sự phát triển nhanh và liên tục của nền kinh tế Trung Quốc, mục tiêu phấn đấu của Trung Quốc trong giai đoạn mới của thế kỷ mới nhất định sẽ thực hiện, nền kinh tế khu vực và thế giới cũng nhất định sẽ có một tương lai đầy hứa hẹn.